

Komandi partur

Nú 75 ár eru liðin síðan endan á seinna heimsbardaga verður tikið í hesa søgu. Aftaná heldur røðin um Kristian Djurhuus fram.

Anna Mohr Mortensen hjóðaði sær at hýsa sjúklingum við sponsku sjúku.

der ligget 60 Mand syge ombord i Kutterne i 14 Dage. Det er ganske givet, at man maa regne med, at saa godt som hele Foraarsfiskeriet gaar tabt for nævnte Kuttere, thi selv om Fiskerne i den nærmeste Fremtid, bliver nogenlunde raske igen, gaar der lang Tid, før end disse kan tage fat med samme Energi som før Sygdommen. Der skal alt andet end sygelige Folk til at drive Fiskeri med Kuttere Vaarturen oppe ved Sydisland.

Den spanske Syge lammede saaledes Vaag Bygd baade paa Land og Sø paa en saadan Tid, at utvivlsomt vil gaa større økonomiske Værdier tabt.

Endamálið við hesi greinini er annars at reisa spurningin, um nógv mikið er gjørt fyri at fora smittuni at breiða seg, eftir at hon hevði stungið seg upp í Vestmanna í desember árið fyri.

Sjúkan var annars komin til Vágs við Beskytteren tann 4. mars beint eftir føstulávint, tá ið tað hevði verið dansað óført í Havn. Tveir menn, sum skuldu við sluppini Ben Stark, vóru komnir til Vágs við Beskytteren, teir høvdu eisini verið í dansi.

Longu tveir dagar seinni høvdu tey fyrstu fingið sjúkuna, og aftaná 4 dagar vóru fleiri hundrað sjúk.

Greinin er undirskrivað x.

Tað man hava verið um hesa tíðina, at Julia Danielsen gekk í húsini og hjálpti fólki, sum greitt frá í 2. parti av hesi røð.

Skip lógu fyri teym við sjúkum monnum

Poul Andreassen hevur í Vágs søgu ein stubba um sponsku sjúku. Jákup Mohr við Misá greiddi m.a. frá:

Frammanfyri 1922 hevði spanska sjúka ikki verið á suð-

uroyarskipum, norðanfyri hevði hon gingið eini tvey ár. Men í 1922 kom hon henda vegin. Summir av skipsmonnunum lógu umborð og summir í landi.

Bæði Tvøroyri og Vágur var niðurslaktað fyri fólki. Fólk ræddust at koma út. Tey flestu skipini lógu so einar 13 dagar til 3 vikur fyri teym, meðan so gott sum alt fólkið lá sjúkt í apríl mánað. Eg var við Johannu tá. Tá ið vit skuldu fara avstað fyrst í apríl mánað, gjørdist ein maður sjúkur. Hesin maður hevði havt sponsku sjúku veturin framm-anundan, og meðan vit lógu fyri teym, skuldi hann líka sum kokkast og røði ímillum skip og land. Vit fóru so avstað. Men tá ið vit høvdu ligið einar 14 dagar og fiskað, máttu vit inn á Reykjavík við honum, tí tá var hann so ringur. Tá fingið vit at vita, at hann hevði fingið tyfus.

So var tað ein maður úr Víkarbyrgi, sum var kokkur. Hann fann upp á at blanda tjøruvatn at drekka. Allir drukku av hesumuttan eg og ein annar. Og merkiligt nokk; eftir at hava verið úti ein mánað, fullu (bara) vit báðir fyri sjúkuni.

Tá ið vit so komu heim í mai mánað, vórðu vit tiknir av skipinum og norður á sjúkrahúsið á Tvøroyri. Har lógu vit til út móti ólavsøku, áðrenn vit gjørdust fepurfríir aftur.

Um várið tá ið vit fóru avstað aftur, var eingin lækni komin til bygdina, men tá vit komu aftur í mai mánaði, var tann fyrsti læknin komin. Han æt Bangslev og búði í kjallaranum hjá Petur Muller. Hann tók so ímóti fólki.

Eg minnst, at áðrenn vit fóru til Íslands um várið, var læknin á Tvøroyri komin umborð hjá okkum. Hann kom ikki niður-undir men stóð í kappanum við

einum turriklæði fyri munnin. So rópaði hann niður og segði okkum, hvussu vit skuldu gera. Tá lá annar hvør maður og hevði nasa-blóð av spansku sjúku, og fepurin var nógvur. Roynt var at fáa nógv av mjólk og eggum umborð. Tað var eitt ringt summar.

...

Torleif Augusitinusen í Vági hevur høyrð, at skip lógu á fjørðinum í sóttarhaldi. Og lækni fór við báti (og masku) á fjørðin at tosa við skipsmanningarnar - frá bátinum! Okkurt skip fór til Grønlands. Men har gjørdist eitt verri skil, tí menn løgðust av sponsku sjúku.

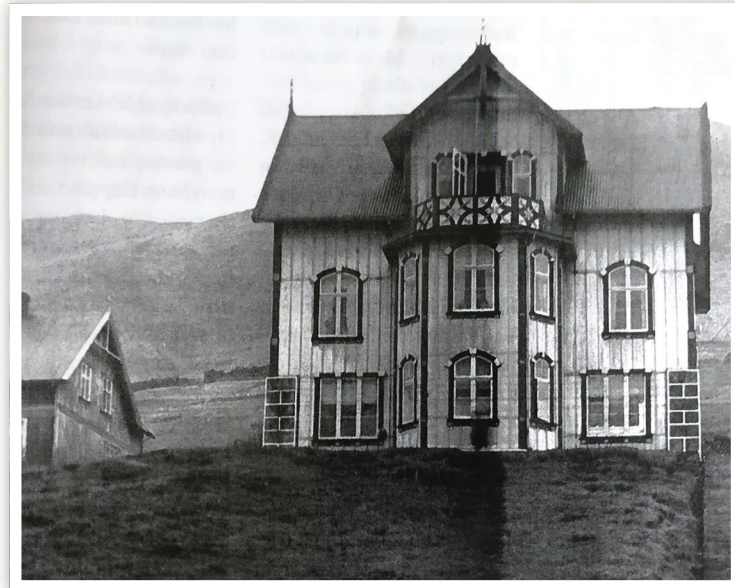
ul. Hon var fastur Jens Oliver Lisberg, kendur frá søguni um Merkið.

Vilhelm fekk eina syrgiliga lagnu

Føroyatíðindi skrivur 20. marts 1922:

En Fisker fra Vaag, (Daniel) Vilhelm Olsen, 18 Aar, er afgaaet ved Døden af spansk Syge, der udartede sig til Lungebetændelse. Han befandt sig ilde ved Afrejsen fra Hjemmet, men vilde ikke, til trods for at man fraraadede ham at rejse, blive siddende hjemme, naar Kammeraterne tog afsted.

Í Keraldinum nr. 16 í 2015, blaðnum

Húsini hjá Onnu og Jákupi á Hvítanesi. Her var húsarúmd fyri sjúklingar, og her inni doyði tann 18 ára gamli Vilhelm

Eitt offur fyri sponsku sjúku

Tann 27. Marts 1922 skrivaði Føroyatíðindi:

Dødsfald

Karen Elisa Larsen, der for nylig døde af spansk Syge i Vaag, var enke efter den afdøde Lærer Daniel Larsen (1860-1905) i Tveraa.

Hun boede i Famjin og var paa Besøg hos en Datter og en Søn, der er bosiddende i Vaag, da hun blev angrebet af Sygdommen og bukkede under for Feberen.

Karen E. Larsen, der tilhørte den bekendte Lisberg familie i Famjin, var en dannet og begavet Kvinde.

Tidligt mistede hun sin Mand og en Søn, der var Sømand og døde fjernt fra Hjemmet.

Ved Arv og ved Køb, var hun nu en af de største Ejendomsbesiddere i Famjin og boede hos sin ældste Søn, Per Larsen.

Et arbejdsomt og opofrende Livsløb fandt ved hendes Død en tidlig og brat Afslutning.

...

Karen Elisa bleiv bara 55 ára gom-

hjá Fornminnisfelagnum á Glyvrum er ein frásøgn sum Janus Mohr hevur frá fastur síni, Onnu Mohr Mortensen, sum var gift við Jákup Mortensen av Tvøroyri. Hon hevði lært til sjúkrasystir og arbeiddi á sjúkrahúsinum á Tvøroyri. Hon hevur eina áhugaverda frásøgn um sponsku sjúku, sum

Vilhelm bleiv bara 18 ár. Men nú er hann so ikki gloymdur

hon upplivdi hana.

Her greiðir hon eisini frá lagnuni hjá einum ungum drongi úr Vági, sumuttan iva er Vilhelm.

Hann var saman við sínum skipsfeløgum og øðrum fiskimonnum var farin av Vági til Tvøroyri við bátinum Nellie hjá Mortensenmonnunum upp á at fara til fiskiskap.

Skjótt frættist, at fleiri av hesum fiskimonnum lógu sjúkir umborð á teimum ymisku skipunum á fjørðinum.

Læknin fortaldi Onnu, at støðan var vánalig umborð á skipunum. Ein av manningini, Vilhelm, var longu so ringur, at hann hevði lungabetendilsí. Men tað var ongastaðni í bygdini, har tey kundu hýsa dronginum, og øðrum sum trongdu til tað. Roynt var at fáa Klubban og húsið hjá Bláa Krossi, men hetta bar ikki til. Ein orsök var, at fólk ræddust so illa smittuna.

Men Anna hevði loysnina. Hon var, at tey kundu hýsa nakrar av hesum sjúklingum. Tey vóru øll í húsinum longu smittað, so skaðin gjørdist ikki størri enn tað sama. Húsini vóru stór, so har kundu vera 15-16 sjúklingar inni.

Vilhelm kom í land sama kvøld, og hann var ógvuliga ringur. Nú ráddi um at fáa onkran vera náttarvakt hjá honum. Men áðrenn tað kom so langt, var hann longu deyður. Anna segði, at "hann var ungur deiligur maður".

Tað kom so bátur úr Vági eftir líkinum. Seinni fekk Anna eina mynd av Vilhelm frá pápa hansara sum tókk.

Janus skrivur um Onnu, at "áræði og hjálpssemi vóru eyðkenni hennara". Ommusonurin hennara greiðir frá, at ein hvalbingur eina ferð segði við hann vísandi til hesa tíðina: "Omma tín átti lívið í mær."

Anna eigur eisini sín part í hesi søgu.

Vilhelm átti ein lítlan beiggja, Poul, sum tá var um 4 ára gamal. Og hann er enn á lívi, skjótt 102 ára gamal! Foreldrini hjá teimum vóru Elsebeth Elisa Klyver og Johan Olaus Olsen, kallaður Lávus í Toftalíð, úr Porkeri.

Ein bróðursonur, uppkallaður Vilhelm eftir pápabeiggjanum, var trúboðari hjá Heimamissionini.

Hetta var spanska sjúkan á hesum sinni

Hetta vóru so nakrir stubbar úr søguni um sponsku sjúku. Fleiri hava verið beinasom at fáa til vega kunning, sum ikki hevur verið kend fyrr. Teimum verður veitt tókk fyri beinasemið. Annars eru fólk framvegis vælkomn at siga frá, um tey hava ískoyti til søguna um sponsku sjúku.